ROK VI

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 13

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LIPCA 1931 R.

OSZCZĘDNOŚĆ — JAKO KATEGORYCZNY NAKAZ CHWILI

Trwający od długiego szeregu miesięcy i wciąż zaostrzający się kryzys gospodarczy zmusza przedsiębiorstwa przemysłowe do ponawiania wysiłków w celu zmniejszenia kosztów produkcji. Przeżywany okres, w którym kurczenie się zbytu z jednej, a wysychanie ustalonych źródeł kredytu z drugiej strony — stawia przed najzdrowszemi skądinąd przedsiębiorstwami hamletowskie pytanie „być albo nie być", musi skłaniać każdego działacza przemysłowego do skrupulatnego badania, czy istotnie wszystkie czynniki produkcji są poddane analizie z punktu widzenia oszczędności.

Bardzo skomplikowane zagadnienie obniżki płac w przemyśle jest przedmiotem dyskusji, często namiętnej, nietylko w Polsce, lecz bodaj we wszystkich krajach, objętych przesileniem gospodarczem. Teorja wysokiego zarobku robotniczego, jako warunku prosperacji gospodarczej, nie potrafiła zdobyć sobie obywatelstwa nigdzie, nawet w Ameryce, swej ojczyźnie. Pomimo odmiennych twierdzeń czołowych przedstawicieli przemysłu amerykańskiego — proces stopniowej obniżki płac w Stanach Zjednoczonych nie ulega wątpliwości.

W każdym bądź razie — problemat płac robotniczych musi być traktowany nader ostrożnie, nietylko ze względów ekonomicznych, lecz jeszcze więcej — ze względów socjalnych.

W Polsce — realne płace robotnicze nie uległy w ostatnich czasach większym obniżkom, gdyż zmniejszenie kosztów utrzymania równoważyło naogół pewne zniżki nominalne. Powszechny poziom zarobków jest jednak niski wskutek częściowego bezrobocia. Trudno też formułować jakieś ogólne wskazania co do dalszego obniżania płac robotniczych w przemyśle. W zależności od konjunktury — w każdej gałęzi przemysłu, a właściwie w każdem przedsiębiorstwie warunki płac robotniczych będą się kształtowały pod naporem faktów, nie zaś wskutek teoretycznych rozważań.

Pewne jednak wnioski oszczędnościowe nasuwają się w sposób nieodparty. Dwukrotnie przeprowadzone przez Rząd obniżki płac urzędników państwowych były niewątpliwie koniecznością państwową, stworzyły jednak w szerokich sferach ludności nastrój psychiczny, niepozbawiony rozgoryczenia. W tych warunkach — nie biorąc oczywiście pod uwagę demagogicznych opowieści o fantastycznych dochodach niektórych działaczów przemysłowych — trzeba stwierdzić istnienie zagadnienia pewnej dysproporcji pomiędzy uposażeniami pracowników państwowych a przemysłowych.

Trzeba stwierdzić również, że częstokroć racjonalniej jest obniżyć uposażenia, niż przeprowadzać redukcję współpracowników.

Kierownicy przedsiębiorstw przemysłowych (oraz zespołów syndykatowych i kartelowych) stoją w obliczu zagadnienia, które musi być rozwiązywane w sposób obywatelski, w poczuciu odpowiedzialności i zrozumienia interesów kraju, zarówno w bliższej jak dalszej perspektywie.

Zarówno konieczność jaknajwiększego odciążenia produkcji, jak i wzgląd na równowagę społeczną powinny skłaniać przemysł polski do energicznego przeprowadzenia oszczędności w naszkicowanym kierunku.

PAŃSTWOWA SZKOŁA CHEMICZNO-PRZEMYSŁOWA W WARSZAWIE

Szkoła, założona w r. 1925, przyjmowała początkowo kandydatów posiadających wykształcenie w zakresie 6-ciu klas gimnazjalnych, przy kursie nauki trwającym 2 — 2½ lat.

W roku szkolnym 1929/30 szkoła została zreformowana i przyjmuje odtąd kandydatów, którzy ukończyli pełną 7-klasową szkołę powszechną lub 3 klasy gimnazjum, przyczem kurs nauk został przedłużony do 4-ch lat.

Szkoła posiada 2 wydziały: 1) chemiczny i 2) ceramiczny.

Zadaniem wydziału chemicznego jest przygotowanie techników-chemików, t. j. sił pomocniczych dla przemysłu chemicznego, ze szczególnem uwzględnieniem wielkiego przemysłu chemicznego.

Program tego wydziału, poza przedmiotami ogólnokształcącemi i pomocniczemi w zakresie szkoły średniej zawodowej, obejmuje przedmioty specjalne zawodowe, jako to: chemję nieorganiczną i organiczną z ćwiczeniami, analizę chemiczną jakościową i ilościową, technologję chemiczną nieorganiczną i organiczną z ćwiczeniami, analizę techniczną, aparaturę chemiczną z ćwiczeniami.

Wydział ceramiczny kształci techników-ceramików, jako siły pomocnicze dla przemysłu ceramicznego, głównie w dziale ceramiki budowlanej.

Z końcem bieżącego roku szkolnego opuści szkołę ostatnia grupa absolwentów, przyjętych jeszcze na podstawie świadectwa z 6-ciu klas gimnazjalnych. W przyszłym roku szkoła nie wypuści wcale absolwentów. Pierwsi absolwenci, przyjęci do szkoły po reorganizacji, ukończą naukę dopiero w roku 1933.

FABRYKA CHORZOWSKA W R. 1930

Ukazało się sprawozdanie z działalności Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie za r. 1930. Sprawozdanie, szczuplejsze niż zazwyczaj, wskazuje że r. 1930 zakończył się dalszym gwałtownym spadkiem konsumcji nawozów azotowych w całym świecie, przedewszystkiem zaś w krajach o produkcji wybitnie rolniczej. Jaskrawym przykładem kryzysu w przemyśle azotowym jest Ameryka Północna, gdzie zatrzymano prawie wszystkie fabryki nawozów azotowych, z uwagi na brak zapotrzebowania na nie.

Polska oczywiście nie jest krajem odosobnionym i spadek konsumcji nawozów azotowych przybrał u nas katastrofalne rozmiary. W listopadzie i grudniu roku ubiegłego sprzedaż nawozów chorzowskich osiągnęła zaledwie 5% normalnej sprzedaży w tychże miesiącach lat poprzednich. Sprawozdanie podaje ciekawy wykres, przedstawiający zależność spadku cen zboża i sprzedaży nawozów. Tak np. gdy w sezonie wiosennym 1928/29 średnia cena 4-ch głównych zbóż wynosiła 38 zł., sprzedaż azotniaku, — 105.000 tonn; w sezonie jesiennym 1929 — średnia cena zbóż 32 zł., sprzedaż azotniaku — 45.000 tonn; w sezonie wiosennym 1930/31 — średnia cena zbóż — 22 zł., sprzedaż azotniaku — 20.000 tonn.

Produkcja wyniosła:

w r. 1927	31.180	ton związanego azotu
1928	33.590	„ „ „
1929	37.700	„ „ „
1930	23.765	„ „ „

Produkcja azotniaku z 4-ch pieców w styczniu spadła do 1 pieca w grudniu 1930, t. j. z 82 tonn do 30 tonn azotu związanego dziennie.

W lipcu 1930 r. uruchomione zostały nowe działy fabryki, między innemi produkcja salmjaku, całkowicie zużywanego do wyrobu wapnamonu; produkcja salmjaku do celów technicznych będzie uruchomiona wkrótce.

Bilans fabryki chorzowskiej na dzień 31 grudnia 1930 wykazuje zysk w wysokości 4.236.925,29 zł. przy kapitale Skarbu Państwa 94.735.295,31 zł. Pozostałość produktów własnych na dzień 1 stycznia 1930 wynosiła 16.888.596,37 zł., na dzień 31 grudnia 1930 — 20.730.493,66 zł.

STATYSTYKA PRZEMYSŁU GÓRNOŚLĄSKIEGO

Podobnie jak co roku, Górnośląski Związek Przemysłowców Górniczo-Hutniczych ogłosił drukiem najważniejsze dane statystyczne Górnośląskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego. Z zawierającej wiele cennego materjału broszury przytaczamy garść danych statystycznych, interesujących bezpośrednio przemysł chemiczny.

Wydobycie węgla kamiennego w Polsce:

1913 r.	40.985.297 t.	100,00%
1924	32.290.748 „	78,79%
1925	29.064.899 „	70,92%
1926	35.759.418 „	87,25%
1927	38.031.401 „	92,79%
1928	40.553.290 „	98,95%
1929	46.226.163 „	112,79%
1930	37.499.548 „	91,50%

Produkty uboczne koksowni górnośląskich:

Wyszczególnienie	1929 r.	1930 r.
Smoła surowa	86.832 t.	79.848 t.
Pak	1.089 „	583 „
Oleje smołowe	23.082 „	25.089 „
Naftalin	1.302 „	967 „

Produkcja górnośląskich destylarni smoły:

Wyszczególnienie	1929 r.	1930 r.
Smoła preparowana	23.243 t.	21.197 t.

Naftalin surowy	2.651 t.	1.915 t.
Naftalin czysty	501 „	595 „
Zasady pirydonowe	112 „	72 „
Fenole	1.297 „	712 „
Benzol oczyszczony	13.897 „	13.353 „

WŚRÓD KSIĄŻEK

Ukazał się pierwszy tom zbiorowego wydawnictwa „Pięć lat na froncie gospodarczym", stanowiącego ciąg dalszy monografij, wydanych w listopadzie r. 1928 pod nazwą „Na froncie gospodarczym".

Tom obejmuje kilkanaście artykułów z zakresu rolnictwa, przemysłu, handlu, zagadnień morskich i kredytowych, przyczem redakcja wydawnictwa nie postawiła sobie zapewne na celu wszechstronne i kompletne omówienie wszystkich spraw, związanych ze wskazanemi działami gospodarki narodowej. Stąd też poszczególne artykuły noszą raczej charakter fragmentyczny i nie wyczerpują bynajmniej szeregu doniosłych dziedzin.

Z natury rzeczy największą uwagę budzi artykuł podsekretarza stanu w Min. Skarbu, p. Ministra Starzyńskiego, który w czołowym artykule omawia ubiegły pięcioletni okres w życiu gospodarczem Polski. Zbiorową myśl ekonomiczną, której wykładnik stanowić ma omawiane dzieło, charakteryzuje autor „pierwiastkiem liberalizmu, ściśle związanym z ustrojem kapitalistycznym, i pierwiastkiem etatyzmu, ściśle związanym z potrzebami Państwa na tle międzynarodowego układu powojennych stosunków i przesilenia, jakie ustrój współczesny przeżywa", a obok niego — „pierwiastkiem solidaryzmu społecznego, który jest niezbędnym czynnikiem, zapewniającym zużycie wszystkich sił narodu".

Dowodząc, że umiarkowany etatyzm wynikał z sytuacji gospodarczej kraju, Pan Minister Starzyński kategorycznie się opowiada przeciwko dążeniom do przerostu etatyzmu, które wynikać mają z przerostu biurokratyzmu.

Należy sobie życzyć, aby antyetatystyczne tendencje znalazły również wyraz w rzeczywistości.

Nakładem komitetu 100-lecia Marcelego Berthelot ukazała się wspaniała księga pamiątkowa p. t. „Centamaire de Marcelin Berthelot 1827—1927". Piękna księga, zawierająca 709 stronic wielkiej czwórki, obejmuje życiorys znamitego uczonego, szczegółową bibljografję jego dzieł, opis uroczystości stulecia we Francji i w innych krajach, teksty wygłoszonych przemówień, skład delegacyj oraz reprodukcje wszystkich złożonych adresów, między innemi Polskiej Akademji Umiejętności, Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Narodowego Komitetu Chemji, Związku Przemysłu Chemicznego R. P. oraz Polskiego Komitetu 100-lecia Berthelot.

Księga stanowi nieprzeciętne dzieło graficzne i dowód wielkiej czci, jaką otoczona jest pamięć Twórcy syntezy organicznej.

KRONIKA

Jak donosi Amerykańsko-Polska Izba Handlowa w New Yorku, zwrócił się do niej dyrektor szkoły Franklin K. Lane High School, 635 Evergreen Avenue, Brooklyn, New York, z zawiadomieniem, że szkoła ta zakłada muzeum geografji ekonomicznej.

Muzeum ma objąć okazy najważniejszych surowców i wyrobów przemysłowych szeregu krajów. Pożądane są broszurki w języku angielskim, opisujące odnośną gałęź przemysłową w danym kraju.

Podając powyższe do wiadomości, prosimy o łaskawe zainteresowanie się tą sprawą, która może mieć duże znaczenie ze względów propagandowych.

Jak się dowiadujemy, Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu rozpoczęła montaż aparatury do wytwarzania przezroczystych arkuszy wiskozowych, typu celofanu. Pierwsze partje tomaszowskiego produktu ukażą się zapewne na rynku jesienią r. b.

ECHA

* Na II Zjeździe Aptekarzy Słowiańskich w Pradze od dn. 3 do 8 czerwca r. b. Związek Przemysłu Chemicznego reprezentowany był przez pp.: Dr. S. Otolskiego, F. Więckowskiego, Gąseckiego. P. Dr. Otolski wygłosił na Kongresie odczyt o związkach inozytofosforowych oraz zabierał głos na oficjalnym bankiecie, wydawanym przez czeski przemysł chemiczno-farmaceutyczny.

* W wycieczce sfer gospodarczych do Rumunji (od 17 do 27 czerwca r. b.) wziął udział Vice-Prezes Związku, p. Dyr. Wł. Płużański.

NIEZBĘDNY DLA KAŻDEGO PRACOWNIKA W PRZEMYŚLE I NAUCE CHEMICZNEJ

INFORMATOR CHEMICZNY

obejmujący źródłowe i szczegółowe informacje w zakresie przemysłu chemicznego, statystyki produkcji, źródeł nabycia, obrotu zagranicznego artykułami chemicznemi, instytucyj chemicznych, nauczania chemji, danych bibljograficznych, naukowej organizacji i normalizacji, ustawodawstwa chemicznego, systemu celnego, ochrony własności przemysłowej, umów handlowych, systemu taryf kolejowych oraz zawierający spis chemików polskich, jest do nabycia we wszystkich księgarniach w cenie złotych 10.— za egzemplarz.

Skład główny w Domu Książki Polskiej

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450	zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170	„
„ „ czysty 99%	300	„
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80	„
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,61	„
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,81	„
* Azotan amonu	103,60	„
Benzol handlowy 90%	85	„
„ czysty	100	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50	„
* Boraks	110—125	„
Chlorek cynku 50° Bé	45	„
Chlorek wapna bielący	36	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chloroform czysty	800	„
„ „pro narcosi"	1.00	„
Eter siarkowy	390	„
Fenol czysty	300	„
Formalina 40%	270	„
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305	„
* „ techniczna 85/88%	175	„
* Karbid granulowany	75	„
Karbolineum	39,75	„
Klej kostny	275	„
Klej skórny	300	„
Krezol	140	„
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110	„
Kwas mrówkowy 85%	241	„
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37	zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25	„
„ octowy techn. 30%	120	„
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	16	„
„ rogowa 13/14% N	—	
Naftalina surowa prasowana	34,50	„
„ czysta w łuskach	57,50	„
Octan sodu	140	„
„ ołowiu	215	„
Oleina zwierzęca destylat	200	„
„ „ saponifikat	190	„
Oleum 20%	19,94	„
Olej lniany	150	„
* Potaż kalcynowany 90/95%	120	„
* Potaż żrący topiony 88/92%	140	„
Pirydyna czysta za 1 kg.	9,75	„
Smoła preparowana	18,75	„
Siarczan amonu	36	„
* Siarczan miedzi	110—125	„
* Siarczek sodu 60/62%	65	„
Soda amonjakalna	25	„
„ kaustyczna	60	„
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25	„
Stearyna	210	„
Superfosfat 16%	11,52—12,16	„
Toluol czysty	120	„
Żelatyna techn.	380	„

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

KOMUNIKACJA LOTNICZA ZAPEWNIA MAKSIMUM WYGODY, OSZCZĘDNOŚCI CZASU I BEZPIECZEŃSTWA

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 121-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 708-09, informacje 894-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE",

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.
„Pepege", Polski Przemysł Gumowy. Tow. Akc. Grudziądz.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10